

Wybór formy opodatkowania dochodu mikroprzedsiębiorstw jako metoda optymalizacji podatkowej

Anita Nenca*, Danuta Zawadzka**

Streszczenie: Celem badań jest określenie możliwości optymalizacji podatkowej mikroprzedsiębiorstw w zakresie podatku dochodowego, w drodze wyboru określonej formy opodatkowania. Dla osiągnięcia celu posłużono się następującymi metodami badawczymi: kwerendą literatury, studiami aktów prawnych oraz studium przypadku. Weryfikacja danych empirycznych dotyczących analizowanego problemu badawczego polegała na porównaniu obciążeń podatkowych wynikających z zastosowania ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, progresywnej skali opodatkowania i podatku liniowego, na przykładzie mikroprzedsiębiorcy wykonującego usługi naprawy i konserwacji podnośników widłowych oraz instalacji w budynkach dźwigów osobowych wraz z ich naprawą i konserwacją. Analizą objęto lata 2008–2013.

Słowa kluczowe: forma opodatkowania, optymalizacja podatkowa, podatek dochodowy, mikroprzedsiębiorstwo

Wprowadzenie

Optymalizacja podatkowa polega na korzystaniu z dostępnych prawem narzędzi, w celu poniesienia jak najmniejszego ciężaru podatkowego (Chróścicki i in. 2012: 15). Bywa ona określana inteligencją podatkową. Dotyczy bowiem inteligentnego stosowania przepisów prawa podatkowego w celu zmniejszenia obciążeń podatkowych, zatem odbywa się w sposób legalny (Wyciśłok 2013: 2). Optymalizacja podatkowa nazywana jest również zarządzaniem podatkami, czyli wywieraniem wpływu na wysokość obciążeń w prowadzonym przedsiębiorstwie (Kunowska 2002). Rozwiązania optymalizacyjne stosowane są najczęściej w odniesieniu do podatku dochodowego oraz do podatku od towarów i usług. Dążenie do zmniejszania obciążeń fiskalnych jest elementem strategii podatkowej, która ma wpływ na przetrwanie jednostki na konkurencyjnym rynku oraz bierze udział w tworzeniu misji przedsiębiorstwa (Niedbała, Sierpińska 2003: 310). Stosując optymalizację podatkową, przedsiębiorcy mają możliwość uzyskania lepszych wyników finansowych, umożliwiających w konsekwencji zwiększenie aktywów przedsiębiorstwa. Jest to zasadniczy cel stosowania optymalizacji podatkowej (Ladziński 2009). Dążenie do minimalizacji podatku dochodowego skłania mikroprzedsiębiorców do wyboru takiej formy, która pod względem podatkowym będzie dla nich najkorzystniejsza. Mikroprzedsiębiorca ma do wyboru cztery formy

* Anita Nenca, Usługi Informatyczne i Księgowe Grażyna Kowalska, Koszalin, nick@nazwa.pl.

** dr hab. prof. nadzw. Danuta Zawadzka, Politechnika Koszalińska, danuta.zawadzka@tu.koszalin.pl.

opodatkowania, tj. opodatkowanie podatkiem liniowym, progresywnym, ryczałtem lub może rozliczać się na podstawie karty podatkowej.

Celem badań jest określenie możliwości optymalizacji podatkowej mikroprzedsiębiorstw¹ w zakresie podatku dochodowego, w drodze wyboru określonej formy opodatkowania. Dla osiągnięcia celu posłużono się następującymi metodami badawczymi: kwerendą literatury, studiami aktów prawnych oraz studium przypadku. Weryfikacja danych empirycznych dotyczących analizowanego problemu badawczego polegała na porównaniu obciążeń podatkowych wynikających z zastosowania ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, progresywnej skali opodatkowania i podatku liniowego, na przykładzie mikroprzedsiębiorcy wykonującego usługi naprawy i konserwacji podnośników widłowych oraz instalacji w budynkach dźwigów osobowych wraz z ich naprawą i konserwacją. Analizą objęto lata 2008–2013.

1. Istota optymalizacji podatkowej

Podstawowe regulacje prawne w zakresie opodatkowania dochodów przedsiębiorstw są zawarte w dwóch ustawach: ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych z dnia 15 lutego 1992 r. (DzU z 2011 r. nr 74, poz. 397 z późn. zm.) oraz ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r. (DzU z 2010 r. nr 51, poz. 307 z późn. zm.). W świetle powyższych aktów prawnych przedmiotem opodatkowania są wszelkiego rodzaju dochody, niezależnie od źródeł ich powstawania, z wyjątkiem tych, które podlegają zwolnieniu na mocy ustawy (Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r.: art. 9, ust. 1). W konsekwencji pomniejszenia przychodów o koszty ich uzyskania powstaje dochód, który podlega opodatkowaniu².

Metody optymalizacji podatkowej można podzielić na dwa główne rodzaje. Pierwszy z nich związany jest z planowaniem strategicznym i wymaga zmiany całej organizacji. Są to zmiany kosztochłonne i długoterminowe. Do metod tych zaliczyć można m.in.: przeniesienie działalności do krajów, które stosują łagodniejszą politykę podatkową, zmianę formy prawnej prowadzonej działalności, wybór miejsca prowadzenia działalności w specjalnej strefie ekonomicznej lub zmianę roku obrotowego (Gruziel 2009: 179). Drugi rodzaj optymalizacji podatkowej związany jest z planowaniem krótkoterminowym i może dotyczyć wyboru formy opodatkowania lub zarządzania kosztami w przedsiębiorstwie. Wybór formy opodatkowania dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, zatem metoda ta jest możliwa do wykorzystania przez mikroprzedsiębiorstwa.

Specyficzną formą optymalizacji podatkowej jest unikanie podwójnego opodatkowania dochodów. Podwójne opodatkowanie jest to obciążenie podatkami tych samych dochodów przez więcej niż jeden kraj. Wynika ono najczęściej z opodatkowania dochodów zarówno w miejscu zamieszkania podatnika, jak i w państwie, w którym dochód został osiągnięty³. Jest ono powszechnie uważane za szkodliwe i hamujące rozwój gospodarczy (Borowicz 2009:

¹ Mikroprzedsiębiorstwo to przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 10 pracowników i którego roczny obrót lub całkowity bilans roczny nie przekracza 2 milionów euro. Zalecenie Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczące definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

² Kosztami mogą być również wydatki związane z zabezpieczeniem źródła przychodu (Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r.: art. 15, ust. 1). Mogą one dotyczyć np. zawartych umów terminowych na świadczenie usług telekomunikacyjnych, usług ochrony mienia, najmu pomieszczeń.

³ *Podwójne opodatkowanie w obrębie jednolitego rynku* (Komunikat Komisji... 2011).

148). W celu zapobiegania takim sytuacjom wiele państw ratyfikowało umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania. Regulacje dotyczą nakazu ograniczenia opodatkowania danych dochodów tylko w jednym państwie. Może to być kraj miejsca zamieszkania podatnika lub państwo, w którym dochód został osiągnięty. Umowy te są aktem nadrzędnym w stosunku do prawa krajowego (Mastalski 2012: 91–93)⁴. Prawo to jest jednym z najważniejszych elementów suwerenności podatkowej (Selera 2010: 102).

Kolejnym sposobem optymalizacji podatkowej jest wybór stosowanej w ewidencji księgowej metody amortyzacji. Odpisy amortyzacyjne zaliczane w ciężar kosztów uzyskania przychodów są systematycznym, planowym rozłożeniem wartości środka trwałego na ustalony okres amortyzacji (Ustawa z dnia 29 września 1994 r.: art. 32). Problem amortyzacji uregulowany został szczegółowo w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. Podatnik ma do wyboru cztery metody amortyzacji: a) metodę liniową, b) ustalenie indywidualnych stawek amortyzacyjnych, c) metodę degresywną, d) jednorazowy odpis amortyzacyjny.

Do metod prowadzących do minimalizacji obciążeń podatkowych w przedsiębiorstwie zaliczyć można również możliwość wyboru zewnętrznych obcych źródeł finansowania. Najczęściej podejmowane decyzje finansowe dotyczą wyboru pomiędzy kredytem bankowym a leasingiem. Przedsiębiorca ma możliwość wyboru korzystniejszej, z podatkowego punktu widzenia formy finansowania majątku⁵.

2. Ryzyko wynikające z optymalizacji podatkowej

Minimalizacja obciążeń podatkowych może być przyczyną sporów pomiędzy organami podatkowymi a podmiotem zobowiązanym do zapłaty podatków (Dolata 2011: 46). W celu uniknięcia negatywnych konsekwencji przedsiębiorcy podejmują różne działania, które mają na celu obronę przed opodatkowaniem (Karwat 2003: 9). Szerokie możliwości ku temu stwarzają również ustawodawcy, tworząc niejednoznaczne, posiadające luki prawne przepisy podatkowe. Ponadto wydawane przez organy podatkowe interpretacje, czyli oficjalne stanowiska Ministra Finansów w zakresie wykładni prawa podatkowego (Morawski 2012: 32), oraz sprzeczne wyroki sądów administracyjnych skłaniają podatników do szukania drogi do zmniejszania płaconych podatków. Poszukując sposobu zmniejszenia obciążeń fiskalnych, przedsiębiorca musi zadbać o to, aby dokonywane w tym celu czynności były zgodne z prawem. Organy podatkowe są bowiem zobowiązane do ustalenia zasadności, zgodności i celowości wykonywanych działań (Ustawa Ordynacja podatkowa z dnia 29 sierpnia 1997 r.: art. 199a). Wszelkie zdarzenia zatem, na podstawie których powstaje koszt podatkowy, muszą mieć związek z osiągniętymi przychodami (Ładziński 2009). Takie stanowisko znajduje swoje odzwierciedlenie w wydawanych wyrokach sądów, czego przykładem

⁴ Polska zawarła takie umowy z 89 państwami na świecie. Pierwsze umowy podpisane zostały z Pakistanem i Stanami Zjednoczonymi w 1974 r.

⁵ Jako przykład można przedstawić zakup samochodu osobowego. Finansowanie tego zakupu kredytem bankowym jest podatkowo mniej korzystne niż w przypadku leasingu operacyjnego. Wynika to z tego, że sfinansowany kredytem samochód będzie stanowił koszt uzyskania przychodu w postaci amortyzacji w okresie kilku lat. Korzyść z wyboru leasingu operacyjnego polega na tym, że zapłacony w momencie podpisania umowy czynsz inicjalny, czyli opłata wstępna wnoszona przy zawieraniu umowy (por. Postanowienie w sprawie interpretacji prawa podatkowego z dnia 30 lipca 2007 r.), będzie w całości stanowił koszt uzyskania przychodu, co znacznie obniży podstawę opodatkowania.

jest wyrok WSA w Warszawie, w którym stwierdzono, że jeżeli prawo daje podatnikowi możliwość wyboru legalnych narzędzi do osiągnięcia zamierzonego celu gospodarczego, to wybór najkorzystniejszego dla niego rozwiązania nie może być traktowany jako obejście prawa (Wyrok WSA w Warszawie z 30 marca 2004 r.). Przedsiębiorcy zawierają często umowy, które w świetle kodeksu cywilnego stanowią oświadczenie woli, a które mogą być zakwestionowane przez organy skarbowe, gdyż będą one uznane za czynności prowadzone w celu uchylania się od obowiązku podatkowego (Goettel, Lemonnier 2011: 56)⁶. W celu zapobiegania nadużyciom podatkowym Ministerstwo Finansów planuje wprowadzenie do ustawy klauzuli uniemożliwiającej unikania opodatkowania. Projektowane zmiany w ustawie Ordynacja podatkowa są skutkiem zaleceń Komisji Europejskiej. Polegać mają one na tym, że organ kontrolujący będzie upoważniony do samodzielnego określenia zobowiązania podatkowego przedsiębiorcy w odpowiedniej wysokości w sytuacji, kiedy stwierdzi, że dokonane przez niego transakcje nie mają uzasadnienia w prowadzonej działalności, a ich celem jest wyłącznie uniknięcie zapłaty podatku⁷. Planowane zmiany w systemie prawa mają wyznaczyć granice dopuszczalnej optymalizacji podatkowej. Nowe regulacje zapowiadają wprowadzenie orzeczeń zabezpieczających. Umożliwią one podatnikom poznanie stanowiska administracji podatkowej w odniesieniu do dokonywanych przez nich transakcji. Planowane zmiany w ordynacji podatkowej budzą jednak wiele kontrowersji, gdyż podobne regulacje wprowadzone w 2003 roku zostały zaskarżone do Trybunału Konstytucyjnego. Konstytucja nadaje obywatelom prawo do wolności prowadzenia działalności gospodarczej, czyli do swobodnego zawierania umów cywilnoprawnych (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: art. 22). W świetle tego prawa Trybunał Konstytucyjny uznał, że niemożliwe jest obejście prawa podatkowego w sytuacji, w której nie zakazuje lub nakazuje ono określonych zachowań, a ogranicza się wyłącznie do ustalenia norm dotyczących konsekwencji działań podatnika (Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2004 r.).

Oprócz prawa krajowego ograniczenia, które mają na celu uniemożliwienie obejścia prawa, zawarte są również w prawie wspólnotowym. Rada Europejska może upoważnić każde z państw członkowskich do stosowania uproszczeń w celu poboru podatków i podejmowania działań zapobiegających oszustwom podatkowym lub omijaniu opodatkowania (VI Dyrektywa Rady z dnia 17 maja 1977 r.: p. 1, art. 27). Komisja Europejska ustanowiła w tym celu platformę na rzecz dobrych rządów w dziedzinie opodatkowania⁸.

⁶ Przykładem niekorzystnej dla przedsiębiorcy decyzji wydanej przez organy skarbowe jest wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 14 września 2011 r. Organ kontroli skarbowej w trakcie prowadzonych czynności sprawdzających zakwestionował zasadność zakupów dokonanych przez przedsiębiorcę od jednego z kontrahentów po zawyżonej cenie. Pod względem formalnym dokumenty wystawione i ewidencjonowane po obu stronach transakcji były prawidłowe. Jednak kontrolujący udowodnili, że do transakcji, które one dokumentują, nie doszło. Faktury wystawiane były w celu obniżenia należnego podatku od towarów i usług. W toku postępowania udziałowcy spółki nie potrafili odpowiedzieć na pytania dotyczące sposobu przeprowadzenia transakcji, tj. dlaczego kupowali towar po znacznie wyższych cenach, w jaki sposób dokonywane były zamówienia i transport towarów, dlaczego nie dysponowali korespondencją handlową dotyczącą tych zdarzeń. Ponadto, po sprawdzeniu operacji finansowych na rachunkach firmowych i prywatnych dostawcy, stwierdzono, że równowartość zapłaconych faktur została zwrócona udziałowcom spółki (Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 14 września 2011 r.).

⁷ Założenia projektu ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw, projekt z dnia 29.04.2013 r., Departament Polityki Podatkowej, Wydział Ogólnego Prawa Podatkowego, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2013 r. Rada Ministrów przyjęła założenia w dniu 18 marca 2014 r.

⁸ Będzie ona składać się z około 45 członków (delegatów wysokiego szczebla z organów podatkowych każdego państwa członkowskiego oraz do 15 przedstawicieli organizacji pozarządowych). Ma ona za zadanie monitoro-

3. Zalety i wady form opodatkowania mikroprzedsiębiorstw

Podatnik, podejmując działalność gospodarczą, ma do wyboru cztery formy opodatkowania: a) zasady ogólne – według skali podatkowej, b) według stawki liniowej, c) ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, d) kartę podatkową. Wybrana forma nie jest obowiązującą przez cały okres prowadzenia działalności. Opodatkowanie na zasadach ogólnych jest podstawową formą, która nie wymaga zgłoszenia. Każdy podatnik, który nie zgłosił właściwemu organowi podatkowemu wyboru innej formy, podlega opodatkowaniu według skali podatkowej. Polega ona na tym, że opodatkowaniu podlegają dochody pomniejszone o ulgi i odliczenia. Od wysokości dochodu zależy obowiązująca stawka podatku. Drugą formą opodatkowania jest podatek liniowy. Zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych w tym przypadku podstawą obliczenia podatku jest dochód, który może być pomniejszony wyłącznie o zapłacone składki na ubezpieczenie społeczne. Podatnik traci zatem wszystkie przywileje, które występują przy opodatkowaniu na zasadach ogólnych. Niezależnie od osiągniętych dochodów płaci on podatek według jednej stawki. Nie ma również możliwości rozliczenia się z małżonkiem. Ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych mogą być opodatkowane tylko niektóre przychody, których katalog zawarty jest w ustawie (Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r.: art. 12, ust. 1). Podstawą opodatkowania ryczałtem jest przychód. Podatnik nie ma możliwości pomniejszenia osiągniętego przychodu o koszty jego uzyskania. Ta forma opodatkowania jest rzadziej wybierana przez podatników. Główną tego przyczyną jest wyższe obciążenie tym podatkiem w związku z brakiem możliwości stosowania ulg i odliczeń (Ickiewicz 2009: 188). W formie ryczałtu mogą rozliczać się również wspólnicy spółek cywilnych i jawnych. Warunkiem jest tu jednak konieczność dokonania takiego wyboru przez wszystkich wspólników (Beger, Liss 2012: 106). Oprócz wymienionych form opodatkowania przychodów prowadzący działalność mają do wyboru również kartę podatkową. Podobnie jak w przypadku ryczałtu reguluje ją ustawa o zryczałtowanym podatku od przychodów ewidencjonowanych. Wysokość opodatkowania w tym przypadku nie jest zależna od osiągniętych przychodów.

Zalety i wady poszczególnych form opodatkowania mikroprzedsiębiorstw zestawiono w tabeli 1.

wanie działań państw członkowskich, aby przeciwdziałać praktykom agresywnego planowania podatkowego w celu unikania opodatkowania. Przedstawione są tu sposoby zapobiegania możliwości unikania płacenia należnej państwu daniny oraz zaostrenie przepisów w celu zwalczania nadużyć. Drugim zadaniem platformy jest zwalczanie rajów podatkowych. Państwa członkowskie, korzystając ze wspólnych kryteriów, miałyby identyfikować i wpisywać na tzw. czarną listę państw stosujących szkodliwą politykę fiskalną, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-351_pl.htm. (15.08.2013). W Polsce Ministerstwo Finansów w dniu 23 kwietnia 2013 r. opublikowało nową listę 37 krajów stosujących szkodliwą konkurencję podatkową.

Tabela 1

Zalety i wady form opodatkowania dochodu mikroprzedsiębiorstw

Forma opodatkowania	Zalety	Wady
1	2	3
Opodatkowanie liniowe	<ul style="list-style-type: none"> – stała, równomierna stawka podatku, niezależnie od osiągniętego dochodu, – szeroki zakres przedmiotowy działalności 	<ul style="list-style-type: none"> – brak możliwości stosowania ulg i odliczeń, – konieczność prowadzenia szerokiej dokumentacji księgowej dokonanych operacji gospodarczych
Opodatkowanie progresywne	<ul style="list-style-type: none"> – niska stawka podatków przy niskich dochodach, – szeroki zakres przedmiotowy działalności, – możliwość stosowania ulg i odliczeń 	<ul style="list-style-type: none"> – wysoka stawka podatkowa po przekroczeniu progu, – konieczność prowadzenia szerokiej dokumentacji księgowej dokonanych operacji gospodarczych
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	<ul style="list-style-type: none"> – niskie stawki opodatkowania przychodów, – minimalny zakres prowadzonej dokumentacji księgowej 	<ul style="list-style-type: none"> – brak możliwości stosowania ulg i odliczeń, – brak możliwości odliczenia kosztów uzyskania przychodów, – ograniczony zakres przedmiotowy działalności, – możliwość stosowania tej formy opodatkowania do limitu 150 000 euro
Karta podatkowa	<ul style="list-style-type: none"> – stała kwota podatku w trakcie roku podatkowego, – brak konieczności prowadzenia dokumentacji księgowej, – ograniczony zakres kontroli skarbowej 	<ul style="list-style-type: none"> – brak możliwości stosowania ulg i odliczeń, – brak możliwości odliczenia kosztów uzyskania przychodów, – ograniczony zakres przedmiotowy działalności, – konieczność zapłaty podatku nawet w przypadku braku dochodów

Źródło: opracowanie własne.

Każda z dostępnych form opodatkowania ma swoje zalety i wady. Przy uproszczonych formach podstawową zaletą są niskie stawki podatkowe, dzięki którym występują niskie zobowiązania fiskalne. Istotną zaletą jest również ograniczona ewidencja księgowa, która może przynosić korzyści ekonomiczne, gdyż nie ma konieczności korzystania z usług firm outsourcingowych w zakresie prowadzenia dokumentacji podatkowej. Do wad tych form należy ograniczony zakres przedmiotowy działalności oraz brak możliwości odliczenia kosztów uzyskania przychodów i stosowania ulg i odliczeń od podatku. Zaletą przy opodatkowaniu dochodu jest natomiast możliwość odliczenia od osiągniętego przychodu kosztów jego uzyskania oraz możliwość stosowania tych form w nieograniczonym zakresie. Główną barierą tej formy opodatkowania jest konieczność prowadzenia skomplikowanej ewidencji podatkowo-księgowej.

4. Analiza porównawcza obciążeń fiskalnych wynikających z zastosowania ryczału od przychodów ewidencjonowanych, progresywnej skali opodatkowania i podatku liniowego

Analizę obciążeń podatkowych wynikających ze stosowania poszczególnych form opodatkowania przedstawiono na przykładzie przedsiębiorcy wykonującego usługi naprawy i konserwacji podnośników widłowych oraz instalacje w budynkach dźwigów osobowych wraz z ich naprawą i konserwacją. Analizą objęto lata 2008–2013.

Osiągnięte przychody, koszty ich uzyskania oraz dochód z działalności przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2

Przychody, koszty i dochód w latach 2008–2013 (PLN)

Rok	Przychody	Koszty	Dochód
2008	333 060,00	83 562,65	249 497,35
2009	434 477,75	118 307,37	316 170,38
2010	480 314,81	94 531,80	385 783,01
2011	473 724,68	75 777,73	397 946,95
2012	440 330,36	114 217,61	326 112,75
2013	421 172,17	100 174,38	320 997,79

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie przychodów, kosztów i osiągniętego dochodu, zawartych w tabeli 2, dokonano analizy najkorzystniejszej, ze względu na minimalizację obciążeń fiskalnych, formy opodatkowania.

Na początek przedstawiono wysokość obciążeń fiskalnych, których ciężar poniósłby podatnik, gdyby rozliczał się na podstawie ryczału od przychodów ewidencjonowanych. W badanym okresie uzyskane przychody opodatkowane byłyby według dwóch stawek tj. 5,5% – przychody z usług budowlanych, 5,5% – usługi konserwacji. Przychody z poszczególnych rodzajów działalności oraz wynikające z tego tytułu obciążenia fiskalne zestawiono w tabeli 3.

Tabela 3

Przychody oraz należny podatek wynikający z opodatkowania ryczałem w latach 2008–2013 (PLN)

Rok	Przychody ogółem	Konserwacja i naprawa	Składka na ubezpieczenie społeczne (-)	Podatek (8,5%)	Montaż dźwigów	Składka na ubezpieczenie społeczne (-)	Podatek (5,5%)	Razem podatki	Składka na ubezpieczenie zdrowotne	Podatek do zapłaty do urzędu
2008	333 060,00	198 810,00	3 729,51	16 581,84	134 250,00	2 518,41	7 245,24	23 827,08	2 127,09	21 700,00
2009	434 477,75	246 539,75	3 849,49	20 628,67	187 938,00	2 934,47	10 175,19	30 803,87	2 294,22	28 510,00
2010	480 314,81	252 548,81	3 534,54	21 166,21	227 766,00	3 187,69	12 351,81	33 518,02	2 403,22	31 115,00
2011	473 724,68	283 003,68	4 259,80	23 693,23	190 721,00	2 870,76	10 331,76	34 024,99	2 506,30	31 519,00
2012	440 330,36	264 090,36	4 775,39	22 041,77	176 240,00	3 186,85	9 517,92	31 559,70	2 620,67	28 939,00
2013	421 172,17	226 432,17	4 565,64	18 858,66	194 740,00	3 926,61	10 494,74	29 353,39	2 698,37	26 655,00
Podatki razem:										168 438,00

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 3 ujęto przychody uzyskane przez przedsiębiorcę w latach 2008–2013, z wyszczególnieniem źródeł ich powstania. Konieczność ich identyfikacji jest niezbędna w celu prawidłowego ustalenia zobowiązania podatkowego, gdyż podlegają opodatkowaniu według różnych stawek. Przedsiębiorca ma również prawo dokonać zmniejszenia podstawy opodatkowania o zapłacone składki na ubezpieczenie społeczne. W sytuacji kiedy świadczy usługi opodatkowane według różnych stawek, odliczenia składek dokonuje proporcjonalnie od każdego rodzaju przychodu. Od wyliczonego w ten sposób podatku ma również prawo odliczyć zapłacone składki na ubezpieczenie zdrowotne. Po ich odliczeniu, w analizowanym okresie, zobowiązanie podatkowe wyniosłoby łącznie 168 438,00 zł.

Podobna analiza została przeprowadzona przy założeniu, że podatnik rozlicza się na zasadach ogólnych z zastosowaniem progresywnej skali opodatkowania. Zestawienie przychodów, poniesionych kosztów, uzyskanego dochodu oraz zapłaconych podatków ujęto w tabeli 4.

Tabela 4

Zestawienie przychodów, kosztów i zapłaconego podatku według skali podatkowej w latach 2008–2013 (PLN)

Rok	Przychody	Koszty	Dochód	Podatek					Razem podatek	Składka zdrowotna (-)	Podatek do zapłaty
				18%	19%	30%	32%	40%			
2008	333 060,00	83 562,65	249 497,35		7 866,25	12 311,40		65 587,74	85 765,00	2 127,09	83 638,00
2009	434 477,75	118 307,37	316 170,38	14 839,02			73 805,56		88 645,00	2 294,22	86 351,00
2010	480 314,81	94 531,80	385 783,01	14 839,02			96 081,60		110 921,00	2 403,22	108 518,00
2011	473 724,68	75 777,73	397 946,95	14 839,02			99 974,06		114 813,00	2 506,30	112 307,00
2012	440 330,36	114 217,61	326 112,75	14 839,02			76 987,12		91 826,00	2 620,67	89 205,00
2013	421 172,17	100 174,38	320 997,79	14 839,02			75 350,33		90 189,00	2 698,37	87 491,00
Podatki razem:											567 510,00

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 4 ujęto wyliczenie podatku, jaki zapłaciłby podatnik, gdyby rozliczał się według skali podatkowej. W roku 2008 obowiązywały dwa progi podatkowe, tj. do kwoty 44 490 zł dochody opodatkowane były stawką 19%, od 44 490 do 85 528 zł stawką 30%, powyżej tej kwoty 40%. W pozostałych latach od dochodu w wysokości 85 528 zł podatnik zapłaciłby podatek według 18% stawki, powyżej tej kwoty według stawki 32%. W badanym okresie łączny podatek dochodowy do zapłaty wyniósłoby 567 510 zł, co stanowiłoby 28,43% osiągniętego dochodu. Znacznie mniejsze obciążenia występują przy opodatkowaniu według stawki liniowej, co przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5

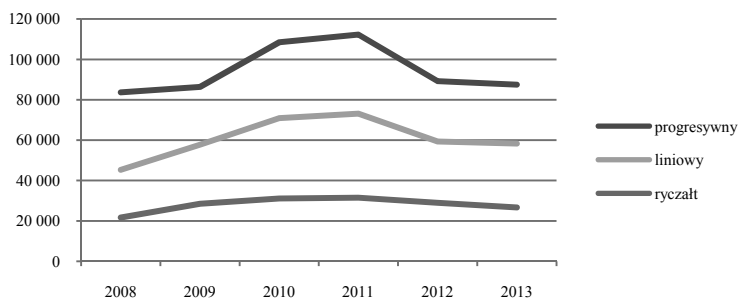
Zestawienie przychodów, kosztów i zapłaconego podatku według stawki liniowej w latach 2008–2013 (PLN)

Rok	Przychody	Koszty	Dochód	Podatek	Składka zdrowotna (-)	Podatek do zapłaty
2008	333 060,00	83 562,65	249 497,35	47 405,00	2 127,09	45 278,00
2009	434 477,75	118 307,37	316 170,38	60 072,00	2 294,22	57 778,00
2010	480 314,81	94 531,80	385 783,01	73 299,00	2 403,22	70 896,00
2011	473 724,68	75 777,73	397 946,95	75 610,00	2 506,30	73 104,00
2012	440 330,36	114 217,61	326 112,75	61 961,00	2 620,67	59 340,00
2013	421 172,17	100 174,38	320 997,79	60 990,00	2 698,37	58 292,00
Podatki razem:						364 688,00

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 5 zawarto wyliczenie należnego podatku dochodowego, jaki zobowiązany był zapłacić przedsiębiorca w latach 2008–2013. Obciążenia fiskalne z tego tytułu stanowią 18,27% dochodów uzyskanych w badanym okresie. Opodatkowanie podatkiem liniowym jest zatem dla przedsiębiorcy znacznie korzystniejsze niż progresywne, gdyż pozwala na zmniejszenie obciążeń fiskalnych o 202 822 zł.

Wysokość obciążeń fiskalnych z wymienionych form opodatkowania w analizowanym okresie zobrazowano na rysunku 1.

Rysunek 1. Zestawienie podatków wynikających z opodatkowania podatkiem liniowym, progresywnym oraz ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych w latach 2008–2013 (PLN)

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawione na rysunku 1 wielkości zapłaconych podatków wynikające z analizowanych, dostępnych do wyboru przez badanego przedsiębiorcę, form opodatkowania wskazują, że pod względem minimalizacji obciążeń fiskalnych najbardziej korzystną formą opodatkowania jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Podatek wynikający z wyboru tej formy jest ponaddwukrotnie niższy od opodatkowania liniowego oraz ponadtrzykrotnie niższy od progresywnego.

Z uwagi na ograniczony katalog przedmiotowy w zakresie stosowania ryczałtowych form opodatkowania mikroprzedsiębiorcy, bez ograniczeń, mają możliwość dokonania wyboru najkorzystniejszej dla siebie formy pomiędzy zasadami ogólnymi z zastosowaniem progresywnej skali opodatkowania a stawką liniową. Wymaga to analizy zarówno sfery działalności gospodarczej podatnika, jak i jego sytuacji rodzinnej. W tabeli 6 przedstawiono porównanie obciążeń z tytułu podatku dochodowego podatnika rozliczającego się z żoną, która nie używa dochodów, oraz korzystającego z odliczenia od podatku z tytułu ulgi na dzieci.

Tabela 6

Obciążenia fiskalne za 2013 rok według stawki progresywnej i liniowej (PLN)

2013		2013		2013		uwagi
Kolumna 1		Kolumna 2		Kolumna 3		Kolumna 4
według stawki liniowej		według stawki progresywnej		według stawki progresywnej przy rozliczeniu z żoną		
opis	podatnik	opis	podatnik	opis	podatnik	zona podatnika
dochód	192 529,64	dochód	192 529,64	dochód	192 529,64	0,00
				1/2 dochodu	96 264,82	96 264,82
łącznie dochód do opodatkowania	192 529,64	łącznie dochód do opodatkowania	192 529,64	łącznie dochód do opodatkowania		192 529,64
podatek (19%)	36 581,00	podatek (18%)	15 395,04	podatek (18%)		30 790,08 (85 528*2)=171 056
		podatek (32%)	56 683,07	podatek (32%)		6 871,56 = 21 473,64
- ulga	0,00	- ulga	-556,02	- ulga	-556,02	-556,02
- skl. zdrowotna	-2 698,38	- skl. zdrowotna	-2 698,38	- skl. zdrowotna	-2 698,38	0,00
- ulga na dzieci	0,00	- ulga na dzieci	0,00	- ulga na dzieci	-2 224,08	
należny podatek	33 882,00	należny podatek	68 824,00	należny podatek	31 627,00	

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli przedstawiono porównanie obciążeń fiskalnych z tytułu podatku dochodowego według skali podatkowej i stawki liniowej. Przedstawiono należne podatki w trzech ujęciach. W pierwszej kolumnie obliczono podatek, jaki przedsiębiorca zapłaciłby przy wyborze stawki liniowej. Kolumna druga zawiera zobowiązania fiskalne w przypadku, gdyby rozliczał się sam według progresywnej skali opodatkowania, natomiast w kolumnie trzeciej przedstawiono wysokość podatku, przy uwzględnieniu jego sytuacji rodzinnej. W analizowanym przypadku wybór progresywnej skali opodatkowania na 2013 rok jest korzystny podatkowo, gdyż w porównaniu ze stawką liniową podatek należny do wpłaty jest niższy o 2 255 zł.

Uwagi końcowe

W opracowaniu wykazano, że optymalny wybór formy opodatkowania zależy od wielu czynników. Mikroprzedsiębiorcy przed podjęciem decyzji o jej wyborze powinni szczegółowo przeanalizować nie tylko wybrany przedmiot działalności i skalę spodziewanych przychodów, ale również zwrócić uwagę na swoją sytuację rodzinną i jej konsekwencje w zakre-

się obciążeń fiskalnych, a także uwzględnić możliwości osiągnięcia określonego poziomu dochodów. Dla mikroprzedsiębiorców podejmujących działalność gospodarczą prognoza wielkości przydatnych do określenia najkorzystniejszej formy opodatkowania nie jest prostym rachunkiem, z uwagi między innymi na brak możliwości określenia czynników ryzyka tej działalności. Z uwagi na fakt, iż formę opodatkowania wybiera się na rok, umiejętność podjęcia racjonalnej decyzji w oparciu o kalkulację spodziewanych przychodów i kosztów, której przykład zaprezentowano w opracowaniu, może przyczynić się do efektywnej minimalizacji obciążenia podatkiem dochodowym.

Literatura

- Beger T., Liss P. (2012), *Podatki dochodowe w działalności gospodarczej i podatki kosztowe*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa.
- Borowicz M. (2009), *Ceny transferowe. Narzędzie optymalizacji podatkowej grupy kapitałowej*, Wydawnictwo Placet, Warszawa.
- Chróścicki P., Gwóźdź D., Kieres A., Knap W., Sakowska A., Wojtowicz-Janicka K. (2012), *Optymalizacja podatkowa*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Dolata S. (2011), *Podstawy wiedzy o polskim systemie podatkowym*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Goettel M., Lemonnier M. (2011), *Instytucje prawa cywilnego w konstrukcji prawnej podatków*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Gruziel K. (2009), *Istota i założenia optymalizacji podatkowej – wybrane aspekty*, Zeszyty Naukowe SGGW, Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej nr 77, Warszawa.
- Ickiewicz J. (2009), *Obciążenia fiskalne przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa.
- Karwat P. (2003), *Obejście prawa podatkowego*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa.
- Kunowska K. (2002), *Jak małe przedsiębiorstwa mogą wpływać na własne obciążenia podatkowe*, „Forum Doradców Podatkowych” nr 2.
- Ladziński A. (2009), *Prawne granice optymalizacji podatkowej*, „Przegląd Podatkowy” nr 6.
- Mastalski R. (2012), *Prawo podatkowe*, C.H. Beck, Warszawa.
- Morawski W. (2012), *Interpretacje prawa podatkowego i celnego – stabilność i zmiana*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Niedbała B., Sierpińska M. (2003), *Controlling operacyjny w przedsiębiorstwie. Centra odpowiedzialności w teorii i praktyce*, PWN, Warszawa.
- Selera P. (2010), *Międzynarodowe a unijne prawo podatkowe w kontekście opodatkowania zysków przedsiębiorstw*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Wyciśłok J. (2013), *Optymalizacja podatkowa. Legalne zmniejszanie obciążeń podatkowych*, C.H. Beck, Warszawa.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Bruksela 11.11.2011, KOM(2011)712.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., DzU 1997, nr 78, poz. 483.
- Postanowienie w sprawie interpretacji prawa podatkowego z dnia 30 lipca 2007 r., nr PB415-8/07, wydane przez naczelnika Urzędu Skarbowego w Chodzieży.
- Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne z dnia 20 listopada 1998 r., DzU 1998, nr 144, poz. 930.
- Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r., DzU 2010, nr 51, poz. 307 z późn. zm.
- Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych z dnia 15 lutego 1992 r., DzU 2011, nr 74, poz. 397 z późn. zm.
- Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r., DzU 2013, nr 47, poz. 330.
- Ustawa – Ordynacja podatkowa z dnia 29 sierpnia 1997 r., DzU 2012, poz. 749.
- VI Dyrektywa Rady z dnia 17 maja 1977 r., 77/388/EWG, Dz. Urz. L 145, 13.6.1977.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2004 r., sygn. akt. K 4/03.

Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 14 września 2011 r., III SA/GI 1/11.

Wyrok WSA w Warszawie z 30 marca 2004 r., III SA 2984/02.

Zalecenie Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczące definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

Założenia projektu ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw, projekt z dnia 29.04.2013 r., Departament Polityki Podatkowej, Wydział Ogólnego Prawa Podatkowego, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2013 r.

THE CHOICE OF MICROENTERPRISE TAXATION AS A METHOD OF TAX OPTIMIZATION

Abstract: The aim of the study is to identify opportunities to optimize microenterprise income tax, by choice of a specific form of taxation. To achieve the objective were used the following methods: query literary, studies of tax legislation and case study. Verification of empirical data concerning the analyzed research problem, is a comparison of the tax burden resulting from the application of the lump sum tax on registered income, a progressive scale of taxation and the flat tax, on the example of micro-entrepreneur who repairs and maintenances of forklifts and makes installation of lifts in buildings. The analysis covered the years 2008 to 2013.

Keywords: form of taxation, tax optimization, tax, microenterprise

Cytowanie

Nenca A., Zawadzka D. (2014), *Wybór formy opodatkowania mikroprzedsiębiorstw jako metoda optymalizacji podatkowej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 818, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 68, Szczecin, s. 25–36; www.wneiz.pl/ffu.